

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2006-3-148 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 07-73/894-338
Karar Tarihi : 19.9.2007

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Tuncay SONGÖR (İkinci Başkan)
Üyeler : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER: Aydın ÇELEN, Pelin ERDOĞAN, Aytül TOKATLI,
Hüseyin COŞGUN

C. ŞİKAYET EDEN : Re'sen

D. HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILAN:

20 - Balıkesir Mücevheratçılar Kuyumcular Sarraflar
Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
Yeni Hasan Baba Çarşısı Kat: 6 No: 5/3 Balıkesir

E. DOSYA KONUSU: Balıkesir Mücevheratçılar Kuyumcular Sarraflar
Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin altın alış ve satış fiyatı ile mal
arzını belirlemek suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında
Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiği iddiası.

30 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** İstanbul Kuyumcular Odası yayını İKO Bülteni'nde
yurt genelinde çeşitli illerde dernek ya da oda çatısı altında örgütlenmiş
kuyumcu esnafının fiyat tespitinde buldukları beyanlarına yer verildiği tespit
edilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ

40 İstanbul Kuyumcular Odası yayını İKO Bülteni'nde yurt genelinde çeşitli illerde
dernek ya da oda çatısı altında örgütlenmiş kuyumcu esnafının fiyat tespitinde
buldukları beyanlarına yer verildiğinin tespit edilmesi üzerine, 24.11.2006
tarih ve 2006-3-148/İİ-06-AÇ sayılı İlk İnceleme Raporu hazırlanmıştır.

Söz konusu İlk İnceleme Raporu'nun görüşülmesi sonucunda alınan
30.11.2006 tarih ve 06-86/1118-M sayılı Kurul Kararı ile; konuya ilişkin olarak
4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin tespiti için,
Balıkesir Mücevheratçılar Kuyumcular Sarraflar Yardımlaşma ve Dayanışma
Derneği (Dernek) hakkında aynı Kanun'un 41. maddesi gereğince soruşturma
yapılmasına karar verilmiştir.

50 7.12.2006 tarihinde, Kanun'un 43. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tarafa
soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunularak 30 gün içinde ilk yazılı

savunmasını göndermesi istenmiştir. Dernek'in ilk yazılı savunması süresi içinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

Soruşturma sonucunda hazırlanan 28.5.2007 tarih ve SR/07-14 sayılı Soruşturma Raporu Kanun'un 45. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Başkanlıkça tüm Kurul Üyeleri ile ilgili tarafa tebliğ olunmuş ve aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince taraftan 30 gün içinde yazılı savunmasını göndermesi istenmiştir. Dernek'in ikinci yazılı savunması yasal süresi içinde Kurum'a intikal etmiştir.

60

Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı 11.7.2007 tarihli "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, 12.7.2007 tarihinde tüm Kurul Üyeleri ve tarafa tebliğ edilmiştir. Taraf, ek görüşe karşı üçüncü yazılı savunmasını yasal süresi içinde sunmamıştır.

Rekabet Kurulu'nun 21.8.2007 tarih ve 07-65 sayılı toplantısında, yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 19.9.2007 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyesi, Kanun'un 46. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tarafa gönderilmiştir.

70

Dernek, 19.9.2007 tarihinde yapılan sözlü savunma toplantısına katılmamıştır.

Rekabet Kurulu 19.9.2007 tarihinde 07-73/894-338 sayılı nihai kararını vermiştir.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da;

1- Dernek'in altın satış fiyatlarını pazar dışında belirleme ve kuyumcuların Cumartesi günleri nöbetleşe olarak dükkanlarını kapatmaları yönünde karar alarak mal arzını kontrol etme eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yasaklanan eylemlerden sırasıyla "Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi" şeklindeki (a) bendi ve "mal veya hizmetin arz ya da talep miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi" şeklindeki (c) bendi ile uyum gösterdiği sabit görülerek, Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiği;

80

2- Ayrıca 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki koşullar sağlanmadığından bu ihlaller bakımından mevcut haliyle muafiyet verilmesinin mümkün olmadığı;

90

3- Ancak yukarıda sayılan ihlallerden sadece altın alış ve satış fiyatının belirlenmesi ihlali bakımından, Dernek tarafından açıklanan fiyatların tavsiye veya maksimum niteliğinde olması halinde, Kanun'un 5. maddesindeki koşulları sağlayabileceğinden muafiyetten yararlanılabileceği;

4- Dernek'in 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası gereğince para cezası ile cezalandırılmaları gerektiği;

5- Rekabet Kurulu tarafından 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ceza verilmesine karar verilmesi halinde;

100

a) ihlalin 2006'da da sürdüğüne dair belgelerin varlığı dolayısıyla 2005 yılı cirosunun esas alınabileceği,

110 b) mal arzının kontrolüne yönelik olarak etkin bir nöbet sistemi kurulmuş olmasının ve bu doğrultuda nöbet çizelgesine uymayan üyelere yaptırım uygulanmasının ve nöbet sistemi ile fiyat belirleme eylemlerinin yıllardır sürdürülüyor olmasının ağırlaştırıcı unsurlar olarak; soruşturmayla birlikte Dernek Tüzüğü'nde değişiklik yapılarak rekabeti sınırlayıcı hükümlerin değiştirilmesinin hafifletici unsur olarak ceza takdirinde göz önünde bulundurulabileceği

ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

120 Soruşturmaya taraf olan Dernek üyelerinin kuyumculuk sektöründe faaliyet gösterdikleri dikkate alınarak ilgili ürün pazarı, "kuyumculuk pazarı" olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri alanın rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olması, ilgili coğrafi pazarın tespitinde büyük bir önem taşımakta ve belirleyici olmaktadır.

130 Soruşturmaya taraf olan Dernek üyesi kuyumcular satışa sundukları altını genellikle Balıkesir dışından temin etmelerine rağmen, bu ürünleri Balıkesir'deki müşterilere satmaktadırlar. Bu nedenle, "Balıkesir ili" ilgili coğrafi pazar olarak belirlenmiştir.

I.2. Haklarında Soruşturma Yürütülen Taraf

I.2.1. Balıkesir Mücevheratçılar Kuyumcular Sarraflar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (Dernek)

140 Merkezi Yeni Hasan Baba Çarşısı Kat: 6 No: 5/3 Balıkesir olan Dernek, Balıkesir'de faaliyet gösteren kuyumcu ve sarraflar tarafından 1984 yılında kurulmuştur. Dernek'in 9 kurucu üyesi bulunmaktadır. Dernek Tüzüğü'nde Dernek'in amacı özet olarak; mesleki dayanışma sağlamak, günlük fiyat hareketlerini izlemek, üyeler arasında kalite, fiyatlar ve müşteriler konusunda bir oto kontrol sistemi geliştirmek, üyelerin mamullerinde ayar kontrolü yapmak ve piyasada dengesiz fiyatları önlemek olarak belirtilmiştir. 21.5.2007 tarihi itibarıyla Dernek'in üye sayısı 78'dir. Dernek, 4054 sayılı Kanun anlamında teşebbüs birliği niteliğindedir.

I.3. Yapılan Tespit ve Deliller

İlk inceleme, tarafın yazılı savunmaları ve soruşturma sürecinde 4054 sayılı Kanun'un 14, 15 ve 44. maddeleri uyarınca yapılan yerinde incelemeler ve ilgililerden bilgi isteme sonucunda elde edilen altın alış ve satış fiyatının belirlenmesine ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

160 **1.** İstanbul Kuyumcular Odası'nın (İKO) web sitesinde de yer alan yayını İKO Bülten'in 2006 yılının 1. sayısında (yıl: 3 sayı: 34), İKO'nun kuyumcu esnafının dernek çatısı altında örgütlenmesi için İstanbul ilçelerinin yanı sıra yurt genelinde çalışmalarını sürdürdüğü belirtilerek, oluşumlar hakkında bilgi verilmiştir. İKO Bülten'de ve web sayfasında, 1986 yılında kurulan Dernek'in, üyelerinin sattıkları üründen kazanç elde etmesi için fiyat birliğinin sağlandığı belirtilmiştir. Dernek Başkanı R. G., İKO'nun esnafın birlik olmasının yollarını göstermek üzere öğüt ve telkinde bulunmasını rica etmiştir.

170 **2.** Dernek Tüzüğü'nün Dernek'in Amacı başlıklı 2. maddesinde Dernek üyeleri arasında yardımlaşma, dayanışma ve birlik sağlamak, günlük fiyat hareketlerini izlemek, kalite, fiyatlar ve müşteri ile ilgili konularda üyeler arasında bir oto kontrol sistemi geliştirmek ve piyasada dengesiz fiyatları önlemek Dernek amaçları arasında sıralanmaktadır. Üyelikten Çıkarılma başlıklı 3(b) maddesinde Dernek Tüzüğü'ne aykırı hareket edenlerin ve üyeler arasında birlik ve beraberliği bozanların Dernek üyeliğinden çıkarılacağı belirtilmiştir.

180 27.12.2006 tarihinde yapılan olağanüstü genel kurul toplantısında Tüzük'ün 2. maddesinde değişiklik yapılmış ve "fiyatlar ve müşteri konularında üyeler arasında bir oto kontrol sistemi geliştirmek, piyasada dengesiz fiyatları önlemek" ifadeleri çıkarılmıştır.

180 **3.** 24.12.2003 tarihinde üyeler arasındaki birlik ve beraberliğin yeniden sağlanması amacıyla düzenlenen olağanüstü genel kurul toplantısında, kimi üyeler tarafından satışlarda fiyat indirimine gidildiği, müşteriye çok düşük fiyat verildiği ve bu durumun diğer üyeleri mağdur ettiği belirtilerek, fiyat birliğinin sağlanması istenmiştir.

190 **4.** Dernek üyelerine gönderilen 15.2.2005 tarihli yazıda fiyat politikası başlığı altında, A.H.P. Meydanı'na elektronik fiyat tabelasına ilişkin olarak belediye ile görüşüleceği, fiyatlarda yaz ve kış fiyat tarifesi uygulanacağı belirtilerek, 22 ayar bileziğin kış ve yaz fiyatı ve ziynet altınlarının birbirlerine göre fiyat oranları belirlenmiştir.

5. 11.8.2005 tarih ve 297 sayılı yönetim kurulu kararı ile, centilmenliğe aykırı hareket etmesi ve esnafı zor durumda bırakması sebebiyle üye S. H.'ye nöbet iptali cezası verilmiştir.

200 İlgili karara yönelik S. H.'ye yapılan 15.8.2005 tarihli tebligatta nöbet iptali cezasının sebebi, 9.8.2005 günü Ata 2,5 altınını etiket fiyatının altında satması olarak açıklanmıştır. Nöbet iptali cezası, denetim ve disiplin kurullarınca onaylanmıştır.

6. Dernek yönetim kurulu tarafından yapılan 2.5.2006 tarihli duyuruda, fiyatların çok sık değişmekte olduğu, fakat fiyatlar ile fazla oynanmamasının iyi olacağı dile getirilmektedir. Bu sebeple uygulanan fiyat üzerinden 200 liralık artış veya azalış gerçekleştiği takdirde fiyatların değişeceği üyelere duyurulmaktadır.

210 7. Dernek üyeleri S. K., N. K. ve T. K.'ya gönderilen kınama cezasına ilişkin 21.8.2006 tarihli yazıda, 12.8.2006 Cumartesi günü nöbetleri sırasında Dernek'in belirlediği fiyatlara uymadıklarının tespit edildiği, davranışlarının tekrarı halinde cezai müeyyide uygulanacağı ifade edilmiştir.

8. 21.8.2006 tarihli duyuruda, bu tarihten itibaren fiyat politikasının sona erdiği ve yeni bir fiyat politikası belirlendiği, belirlenen yeni duruma göre fiyatların Ramazan ayına kadar has altın fiyatının 30 Ykrş altında olacağı, nöbetler sırasında has fiyatının düşmesi halinde uygulanan fiyatların değişmeyeceği, ancak yükselmesi halinde fiyatların da yükseltileceği belirtilerek, herkesten fiyat politikasına uymaları rica edilmiştir.

220 9. Kasım ve Aralık 2006 için hazırlanmış fiyat listesinde 15 Aralık tarihine kadar olan hafta içi günlerdeki Euro ve Dolar fiyatlarının yanı sıra has altın fiyatına yer verilerek, has altın fiyatına uyarlanan etiket fiyatları belirlenmiştir.

230 10. 15.12.2006 tarihinde Dernek Başkanı M. T. ile Raportörlerce yapılan görüşmede üyelere bildirilen fiyatların ne şekilde belirlendiği sorulmuştur. Bildirilen fiyatların İstanbul Altın Borsası'ndan alınan maliyet fiyatları olduğu, fiyatlara uyumun denetlenmediği ve yaptırım uygulanmadığı, müşterilerden gelen şikâyetler üzerine bazı kötü niyetli uygulamalarda Dernek'in hakemlik yaparak sorunları çözdüğü ifade edilmiştir. Başkan ayrıca işçilik ve tamirat fiyatlarının tespiti konusunda liste oluşturmadıklarını da dile getirmiştir.

240 11. Yerinde incelemeler sırasında Raportörlerce görüşülen kuyumculardan B. A., altın alış ve satış fiyatlarının Dernek tarafından belirlendiğini, belirlenen fiyatın altında satış yapamadıklarını, müşterilerden ikram yapan esnafın öğrenilebildiğini, fiyat rekabeti olmadığını ve esnafın belirlenen fiyatlara uymak zorunda olduğunu belirtmiştir. 21.8.2006 tarihli nöbetinde Dernek'in belirlediği fiyata uymadığı için kınama cezası alan N. K., Rekabet Kurulu'nca soruşturma açılmasından sonra Dernek tarafından yaptırım uygulanmadığını dile getirmiştir. N. K. ve T. K. ile birlikte kınama cezası alan S. K., 2006 yılında nöbetleri sırasında altın fiyatlarının yükseldiğini, Dernek'i etiket fiyatlarını değiştirmeleri için uyardıklarını, Dernek fiyatları yükseltmeyince kendilerinin piyasa fiyatına göre yükselttiklerini, bu nedenle uyarı cezası aldıklarını ifade etmiştir.

Dernek tarafından belirlenen altın alış ve satış fiyatlarını gösteren listelerin esnafa dağıtıldığını, fiyatlara hemen hemen bütün üyelerin uyduğunu belirten Üye E. U.'nun yanı sıra S. İ. de, fiyatlara uymayan kuyumculara yaptırım uygulandığını belirtmişlerdir.

250

I.4. Savunmalar ve Değerlendirilmesi

Tarafın ilk inceleme ve soruşturmada yer alan altın alış ve satış fiyatının belirlenmesine ilişkin tüm savunmaları incelenerek aşağıda değerlendirilmiştir.

Savunmada;

260

- Dernek'in rekabeti engellemek için kurulmadığı, yardımlaşma, dayanışma, günlük Borsa fiyatlarının üyelere duyurulması, sahte ve düşük ayarlı ürünlerin engellenmesinin amaçlandığı,

270

- Borsaya tabi bir emtia olan altının birim fiyatının her an değişebildiği, bu fiyatların birçok yayın kanalında ilan edildiği, ziynet ürünlerinin (çeyrek, yarım, tam Ata lira ve Cumhuriyet altını) devlet tarafından fiyatlandırıldığı, Dernek'in bu fiyatları duyurmasının rekabeti engellemediği, bildirimün tüketicinin korunmasına yönelik olduğu,

- Alış fiyatı ve vasfı belli olan bir malın rekabet amacıyla maliyetinin altında satılmasının mümkün olmadığı, bu şekilde satılıyorsa o malın mutlaka düşük ayarlı olduğu, bu noktada Dernek'in devreye girerek durumu ilgililere duyurduğu,

- Maliyeti, gramı ve ayarı standart olan ziynet ürünlerinin fiyatının her an değişebildiği, bu nedenle anlık fiyatları takip ederek üyelere bildirmelerinin görevleri olduğu,

280

- Dernek'in sadece 24 ayar külçe altının fiyatlarını bildirdiği, üyelerin bu fiyatı baz alarak işçilik ve maliyetlerini ilave etmek suretiyle istedikleri fiyattan sattıkları,

- Dernek Tüzüğü'nde amaç bölümünde yer alan "*günlük fiyat hareketlerini izlemek, kalite, fiyatlar ve müşteri konularında üyeler arasında bir otokontrol sistemi geliştirmek, piyasada dengesiz fiyatları önlemek, hileli mal alış ve satışını önlemek*" ifadelerinin rekabeti önleme amacı taşımadığı, ancak yanlış anlamayı önlemek için Tüzük değişikliğine gidildiği

iddia edilmiştir.

290

Savunmada Dernek'in rekabeti engellemek için kurulmadığı belirtilerek, kuruluş amacı açıklanmıştır. Ancak, Dernek'in rekabeti sınırlamak üzere kurulduğu yönünde bir iddia zaten bulunmamaktadır.

Savunmada belirtildiği gibi, altının fiyatı günlük, hatta anlık olarak değişebilmektedir. Bir derneğin altın fiyatlarını öğrenme imkanı olmayan üyelerine ve tüketicilere bildirmesi fayda sağlayacaktır. Ancak soruşturma döneminde elde edilen belgelerden Dernek'in altın fiyatlarını bildirmediği, İstanbul Altın Borsası'ndan edindiği fiyatlara göre Balıkesir fiyatlarını belirlediği görülmektedir. Diğer yandan Borsaya tabi bir emtia olan altının fiyatının birçok yayın kanalında ilan ediliyor olması, Dernek tarafından fiyat belirlenmesi

300 eyleminin ihlal niteliğinde olmadığını göstermemektedir. Zira, Dernek Borsa fiyatlarını bildirmemekte, Borsa fiyatlarına göre Balıkesir fiyatlarını belirlemektedir. Kısaca, Dernek'in fiyat belirlemedeki amacı, savunmada iddia edildiği gibi altın fiyatındaki anlık değişimlerden üyeleri haberdar etmekle sınırlı değildir. Ayrıca, ziynet ürünlerinin devlet tarafından fiyatlandırılması ya da altın fiyatının Borsada belirleniyor olması, Türkiye'de faaliyet gösteren kuyumcular arasında fiyat rekabetinin yaşanmayacağı anlamına kesinlikle gelmemelidir. Bu durum, işçilik içeren ürünler haricinde Darphane tarafından basılan ve ayarı/gramı standart olan ürünler için dahi geçerlidir. Başka bir ifadeyle, kuyumcuların Ata, tam, yarım ve çeyrek gibi standart ürünlerin satış fiyatlarını diledikleri gibi düşürebilmelerinin önünde hiçbir engel bulunmaması gerekmektedir.

Diğer yandan, altın fiyatlarının Dernek tarafından belirlenmesi ve tüm Dernek üyelerinin bu fiyatlara uyması sadece üye kuyumcuların menfaatine olabilir. Ancak, tüketicilerin altın alırken Dernek'in belirlediği minimum seviye üzerinden, altın satarken ise maksimum düzey üzerinden alışveriş yapması tüketiciye hiçbir fayda sağlamayacaktır. Asıl amaç, Dernek üyelerinin altınları belli bir fiyatın üzerinden satmalarını ve tüketiciden altınları belli bir fiyatın altında satın almalarını sağlamaktır. Açıkça tüketicinin aleyhine olan böyle bir sistemin tüketiciyi koruduğu yolundaki savunma gerçekleri yansıtmamaktadır. Bu noktada, altının rekabet amacıyla maliyetinin altında satılmasının mümkün olmadığı yönündeki savunmaya ilişkin olarak, yukarıda belirtildiği gibi, her kuyumcunun ekonomik konjonktür ya da kendine özgü ekonomik gerekçelerle sermaye ve maliyet yapısının elverdiği ölçüde maliyet altına satış yapmasının olanak dahilinde olduğu hatırlatılmalıdır. Maliyet altında satış yapılıyorsa o malın mutlaka düşük ayarlı olduğu çıkarsaması doğru olmayacaktır. Fiyat birliği olduğu takdirde düşük ayarlı ürün satan kuyumcuların yaptıkları her bir satıştan daha fazla kazanç elde edebileceklerinden bile bahsetmek mümkündür. Bu nedenle, fiyat belirlemenin düşük ayarlı ürünleri engellediği iddiası kabul edilemez. Bir başka deyişle, düşük ayarlı ürünlerle mücadele etmenin yolu, fiyat birliğini sağlamak olmamalıdır. Üyeler arasında dayanışmayı amaçlayan Dernek'in görevi, fiyatlara uyulup uyulmadığını denetlemek değil, düşük ayarlı ürün satılıp satılmadığını denetlemek olmalı, düşük ayarlı ürünlerin tespit edilmesi halinde gerekli makamlara başvurulmalıdır.

Savunmada belirtildiği gibi, üyelere Borsadan öğrenilen 24 ayar külçe altının fiyatı bildirilmemekte, soruşturma döneminde elde edilen belgelerden görüldüğü üzere, 22 ayar bilezik ve ziynet altının fiyatı belirlenmektedir ve belgelerden yaz ve kış fiyat tarifesi uygulandığı anlaşılmaktadır. Belgede, 22 ayar bileziğin kışın has fiyatının (24 ayar külçe altın) 100 TL aşağısının, yazın ise 100 TL yukarısının uygulanacağı, yarım altının çeyreğin 2 katı, tam altının çeyreğin 4 katı olacağı, 2,5 Ata altının fiyatının ayrıca belirleneceği belirtilmiştir. Diğer yandan, belirlenen fiyatlara uymayan üyelere kınama cezasının yanı sıra nöbet iptali yaptırımı uygulanmıştır.

Dernek Tüzüğü'nde yer alan *"günlük fiyat hareketlerini izlemek, kalite, fiyatlar ve müşteri konularında üyeler arasında bir otokontrol sistemi geliştirmek, piyasada dengesiz fiyatları önlemek, hileli mal alış ve satışını önlemek"*

350 ifadelerinin rekabeti önleme amacı taşımadığı iddiası da kabul edilemez. Zira yönetim kurulunun faaliyetleri, Tüzük düzenlemesi doğrultusunda piyasada gerçekleşen dengesiz fiyatları önlemeye yönelik olup, bu amaç ve otokontrol sistemi oluşturulması rekabeti sınırlama amacını taşımaktadır. Belirlenen fiyatlara uymayan üyelere birtakım yaptırımlar uygulanması, yönetim kurulunun Tüzük düzenlemesi doğrultusunda davrandığını göstermektedir. Ancak, soruşturma sürecinde Tüzük hükümlerinin değiştirilmesi, karar aşamasında hafifletici neden olarak göz önünde bulundurulmuştur.

J. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

360 J.1. Altın Alış ve Satış Fiyatının Belirlenmesi

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca, "belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran veya doğurabilecek nitelikte olan anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararları" hukuka aykırıdır.

370 Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, Dernek Tüzüğü'nde yer alan düzenlemeler doğrultusunda fiyatlar ve müşteri konusunda üyeler arasında bir otokontrol sisteminin kurulduğu, yönetim kurulunun piyasada dengesiz fiyatları önlemek amacıyla faaliyet gösterdiği görülmektedir. Tüzük düzenlemesinde yer alan piyasada gerçekleşen "dengesiz" fiyatlardan kastın, belirlenen fiyatların altında satış yapılması olduğu anlaşılmaktadır. 24.12.2003 tarihli olağanüstü genel kurul toplantısında, satışlarda "fiyat kırılarak" amaçları "birlik" olan kuyumcuların mağdur edildiği, "düşük fiyat" uygulaması nedeniyle "fiyat birliğine" varılamadığı yönünde şikayetler dile getirilmiş, bu nedenle danışma kurulu oluşturulması önerisinde bulunulmuştur.

380 Fiyat birliğinin sağlanması bakımından bir kontrol sistemi oluşturulmuş, belirlenen fiyatlara uymayan üyelere birtakım yaptırımlar uygulanmıştır. 21.8.2006 tarihinde nöbetlerinde Dernek'in belirlemiş olduğu fiyatlara uymayan üyelere kınama cezası verilmiştir. 11.8.2005 tarihli yönetim kurulu kararı ile ise, etiket fiyatının altına satış yapan üye S. H.'ye nöbet iptali yaptırımı uygulanmıştır.

Yerinde incelemeler sırasında elde edilen belgelerden, en geç 2003 yılından soruşturma bildirim yazısının tebliğ edildiği 2006 yılının sonuna kadar teşebbüs birliği kararları aracılığıyla etkili, yaptırımları itibarıyla sıkı sıkıya uygulanan bir fiyat tespiti eyleminin olduğu anlaşılmıştır.

390 Bu noktada, teşebbüs birliği tarafından fiyat belirlenmesinin en ağır rekabet ihlallerinden biri olduğu vurgulanmalıdır.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında, Dernek'in altın alış ve satış fiyatını pazar dışında belirlediği ve dolayısıyla bu eylemlerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamına girdiği tespit edilmiştir.

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamına giren anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararlarının muafiyet için Kurul'a bildirilme yükümlülüğü 5388 sayılı Kanun ile ortadan kaldırılmıştır. Dolayısıyla, Kanun'un 4. maddesi

400 kapsamında ihlal içeren anlaşma, uyumlu eylem ve kararlara Kurul'un re'sen muafiyet değerlendirmesi yapabilmesi mümkün olmuştur. Bu çerçevede, Dernek'in altın alış ve satış fiyatını belirlemesinin muafiyet alıp alamayacağı değerlendirilmiştir.

J.2. Muafiyet Değerlendirmesi

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamındaki anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar, Kanun'un 5. maddesindeki koşulların varlığı halinde yasaklayıcı 4. maddenin uygulanmasından muaf tutulabilmektedir. Bu noktada vurgulanması gereken, muafiyet verilebilmesi için 5. maddedeki dört koşulun tamamının sağlanması gerektiğidir. Bu koşullardan herhangi birinin sağlanmaması durumunda, diğer koşullar sağlansa dahi muafiyet verilemez. Kanun'un 5. maddesinde muafiyetin koşulları şu şekilde sayılmıştır:

- “(a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,
(b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,
(c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,
(d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan daha fazla sınırlanmaması.”*

Denek'in altın alış ve satış fiyatını belirlemesinin, muafiyet için aranan koşullardan olumlu koşul olarak adlandırılan ilk iki koşulu sağlamadığı çok açıktır. Dernek tarafından belirlenen altın alış ve satış fiyatlarının uygulanması zorunlu fiyatlar olması nedeniyle, bu uygulamanın getireceği ekonomik gelişme veya iyileşmeden bahsetmek mümkün değildir. İkinci olumlu koşula göre, ekonomik veya teknik gelişme ve iyileşmelerden tüketicilerin yarar sağlaması gerekmektedir. Altın alış ve satış fiyatlarının sabit fiyat olarak belirlenmesi sadece Dernek üyelerine fayda getirmektedir. Bu uygulama neticesinde, düşük fiyatla altın alma veya yüksek fiyatla altın satma imkanları sınırlanan tüketiciler doğrudan zarar görmektedirler. Altın alış ve satış fiyatının belirlenmesi ve tüm kuyumcuların belirlenen fiyatları uygulaması, hatta alınan kararlara uyulmasını sağlamak için çeşitli yaptırımların uygulanması sonucunda, ilgili pazarda rekabet tamamen ortadan kalkmakta ve bu rekabet ihlali zorunlu olandan fazla bir kısıtlama getirmektedir. Dolayısıyla, iki olumsuz koşul açısından da muafiyet verilmesi mümkün değildir.

440 Dernek'in altın alış ve satış fiyatını pazar dışında belirlediği ve dolayısıyla bu eylemin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamına girdiği, ayrıca Kanun'un 5. maddesindeki koşullar sağlanmadığından bu ihlal bakımından muafiyetin söz konusu olması mümkün değildir.

Dernek tarafından belirlenen fiyatlar tüm üyelerin uyması zorunlu olan sabit fiyatlardır. Tavsiye veya maksimum niteliğinde fiyat açıklamanın dosya bakımından muafiyet alıp alamayacağı da değerlendirilmiştir: Dernek tarafından açıklanan fiyatlar tavsiye veya maksimum niteliğinde olsa idi bu uygulama 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki muafiyetin koşullarını sağlayabilecekti. Zira, Dernek tarafından açıklanan tavsiye veya maksimum

450 niteliğindeki fiyatlar üyelerin altın fiyatlarındaki dalgalanmaları takip etmelerini kolaylaştırırken, tüketicilerin de altın fiyatları konusunda bilinçlenmelerini sağlayacaktı. Tavsiye veya maksimum niteliğinde olmasından dolayı açıklanan fiyatlardan düşük fiyatlarla satış yapmalarının önünde bir engel bulunmayan kuyumcular arasında rekabet devam edebilecekti. Ancak, yukarıda da ifade edildiği üzere, Dernek'in yıllardır belirlediği fiyatlar tavsiye veya maksimum niteliğinde değildir ve mevcut haliyle bu uygulamanın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca muafiyet alması mümkün değildir.

K. SONUÇ

460 30.11.2006 tarih ve 06-86/1117-M sayılı Kurul kararı uyarınca Balıkesir Mücevheratçılar Kuyumcular Sarraflar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği hakkında yürütülen soruşturma ile ilgili olarak düzenlenen Rapora, toplanan delillere ve incelenen dosya kapsamına göre,

1- Balıkesir Mücevheratçılar Kuyumcular Sarraflar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin altın alış ve satış fiyatlarını pazar dışında belirlemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiğine,

470 2- 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki koşullar sağlanmadığından, bu ihlal bakımından mevcut haliyle muafiyet verilemeyeceğine, ancak Balıkesir Mücevheratçılar Kuyumcular Sarraflar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği tarafından belirlenen fiyatların tavsiye veya maksimum niteliğinde olması halinde, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki koşulları sağlayabileceğinden muafiyetten yararlanabileceğine,

480 3- Bu çerçevede, Balıkesir Mücevheratçılar Kuyumcular Sarraflar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'ne 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 2005 yılı 16.335,00 YTL tutarındaki gayrisafi gelirinin takdiren %1'i oranında olmak üzere 163,35 YTL idari para cezası verilmesine, ancak verilecek para cezası asgari haddeden aşağı olamayacağından, 2007/1 sayılı Tebliğ uyarınca, asgari ceza tutarı olan 6.864 YTL idari para cezası verilmesine,

OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

19.9.2007 Tarih ve 07-73/894-338 Sayılı Kurul Kararı'na

KARŞI OY GEREKÇESİ

1) İlgili Kurul Kararı ile, Balıkesir Mücevheratçılar Kuyumcular Sarraflar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin, aslında, belli bir meslek grubunun dernek faaliyetleri kapsamındaki ortak karar ve eylemleri olarak nitelendirilebilecek bazı davranışları, ihlal gerekçesi olarak görülmüş ve Derneğe idari para cezası verilmiştir. Halbuki, altın alım ve satım fiyatının belirlenmesi, rakiplerin faaliyetlerinin zorlaştırılması ve mal arzının kontrol edilmesi gibi telâkki edilen ve rekabete aykırı olarak nitelenen söz konusu davranışlar, ilgili piyasanın, ilgili mesleğin ve ilgili meslek mensuplarının özellikleri göz önüne alındığında, böyle bir tanımlamadan ve ilgili piyasada rekabeti olumsuz yönde ve önemli ölçüde etkilemekten uzaktır.

2) Gerek Soruşturma açılması kararından önce, gerekse Soruşturma döneminde ilgili pazar gibi, geleneksel olarak varlığı ve farklı uygulamaları bilinen bir alanda, daha geniş çaplı ön inceleme veya araştırmalar yapılabilsen, olan bitenler, rekabeti önemli ölçüde etkileyen karar veya eylemler şeklinde nitelendirilmeyebilecekti. Başlangıçta, öncelikle, var ise, rekabete aykırı uygulamalar tespit edilip, ilgili dernek yönetiminin ve esnaf kesiminin, nasıl davranacakları belirlenebilir, sonra da 4054 Sayılı Kanun'un 9.3. maddesine göre müeyyide destekli bir tebligat yapılabilirdi.

3) Söz konusu Dernek veya Oda yönetimlerinin, ata lira, çeyrek gibi altınlara ait günlük azami satış fiyatlarını belirlemek, yaz nöbeti tutmak ve esnafın alınan ortak kararlara uygun hareket etmelerini temin gibi mevcut uygulamalarının, genel olarak ve özellikle de sektöre özgü sebeplerle, hem meslek mensubu esnaflar, hem tüketiciler hem de mesleki oda veya dernek teşkilini zorunlu kılan "kamu iradesi" tarafından kamu yararı gerekçesiyle, öteden beri, alenen ve zımnen meşru görülmesi bilinen bir husustur. Bu sebeple, Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Teşekkülü olarak kabul edilen Esnaf ve Sanatkarlar Odalarına benzer fonksiyonları olan Kuyumcu ve Sarraflar Derneklerinin (ki, Oda kurmak için yeterli sayıda esnafın bulunmadığı hallerde tercih edilen organizasyon modeli olmaktadır) bulunduğu ilgili pazarlardaki benzer uygulamaların eskiden beri var olması ve ülkenin hemen her tarafında halen devam ediyor olması, bir bakıma bir karînedir ve bu tür uygulamalara muafiyet tanımak için yeterli bir gerekçedir. Dolayısıyla, Derneğin karar ve eylemlerinin, "rekabeti olumsuz yönde etkilediği ve ihlal ettiği" şeklindeki bir tespit, bu yöndeki bir abartma veya kabule dayanmaktadır.

4) Rekabet politikası önemlidir. Kurul, 4054 Sayılı Kanun çerçevesinde takdir hakkını kullanır ve karar verirken, ilgili pazar ve meslek mensupları gibi, geleneksel, kültürel ve sosyo-ekonomik özelliklere sahip alanlarda, muafiyetin anlamı ve sınırları üzerinde dikkatle durmalıdır. Gerekirse, bu tür pazarlarda,

şikayet veya “olay”ları grup veya bireysel muafiyet statüsünde ele alma yaklaşımını benimsemelidir.

5) Rekabet savunuculuğu görevinin gerekleri ve kaynak kullanımının etkinliği açısından bakıldığında, rekabete aykırı düşen yapı, işleyiş ve davranışları önlemenin soruşturma dışı çeşitli yöntemlerinin bulunduğu bilinmektedir. Dolayısıyla, ilgili sektördeki ve ilgili coğrafi pazarlardaki olumsuz etkileri ihmal edilebilir nitelikteki birtakım sınırlı, bireysel veya istisnai uygulamaları soruşturma açmadan çözmek mümkün iken, bu yola gitmeyip soruşturma açarak ve ihlalin varlığı şeklinde kararlar vererek çözmeye çalışmak, Rekabet Kurulu’nun etkinliği açısından bir gösterge olmayacak, bilakis, öncelik sıralamasına ve usûl ekonomisine aykırı düşecektir.

6) Ayrıca, yapılan şikayetlerde, aslında, etkin yönetim anlayışına ters düşen tavır ve davranışlar içinde olabilen Oda veya Dernek yönetim veya yöneticileri ile üyeler arasındaki bir takım anlaşmazlıkların Rekabet Kurumu üzerinden çözülmeye çalışılması gibi bir eğilimin de var olabileceğinin gözden uzak tutulmaması gerekirdi.

Balıkesir Mücevheratçılar Kuyumcular Sarraflar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği hakkında verilen Kurul Kararı’na, yukarıda sözü edilen gerekçeler ile katılma imkanı bulamadım.

Prof.Dr.Nurettin KALDIRIMCI
Kurul Üyesi